

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN 845

M. te Velde

Toerusting in de
gemeente

MEDITATIEF 850

J.B. de Rijke

Kritiek

WANDELEN MET GOD 851

C.J. de Ruijter

Engelen om ons heen

SCHRIFTSTUDIE 853

G. Hagens jr.

De plaats die Judas
open liet

EVANGELISATIE
EN ZENDING 856

H. Venema

Christelijk geloof en

culturele identiteit 1

SYNODE-IMPRESSIES 859

R. ter Beek

AAN DE BROEDERWEG 860

C.J. Smelik

Benoeming van
drs. A.L.Th. de Bruijne

en verder

Boekbespreking/Meegelezen
Uit de kerken

KERKELIJK LEVEN / M. te Velde

TOERUSTING IN DE GEMEENTE

Als iemand mij vraagt: 'welke sterke punten zijn er in het gereformeerde **kerkelijk** leven?', dan is altijd één van de dingen **die ik noem: ons toerustingswerk. Wij doen in de Gereformeerde Kerken veel aan toerusting. De preken, vrije stof en catechismus, zijn tamelijk 'lerend'. Er zijn catechisaties, gereformeerde scholen, jeugd- en ouderenverenigingen, bijbelkringen en sprekersavonden. En er wordt relatief nog aardig wat gelezen ander ons.**

Die nadruk op toerusting, op het instrueren en vormen van mensen door de ontvouwing en uitleg van de leer van de Here, is typisch gereformeerd. Net is een fundamenteel bijbels element in het kerk zijn. Denk maar aan de opdracht van de Here aan zijn apostelen in Matt. 28 : 19 'maakt al de volken tot mijn discipelen (...) **m** leert hen onderhouden al wat ik u geboden heb'. Die 'didachè', d.w.z. **d m** - richt, lering, onderwijzing, is **h** - om ook één van de centrale taakge-

bieden in elk concept van gemeentebouw.

Van toerusting wordt onder ons tamelijk veel werk gemaakt. Ook in groepsverband. Veel jongere en oudere kerkleden zijn regelmatig in een zaal bij de kerk of in een huiskamer te vinden om samen met anderen bijbelstudie te doen of om een thema uit de geloofsleer of de christelijk ethiek te bespreken. Over enkele weken gaat het **&** - maal weer van start. Om dat werk uit te voeren en te on-

dersteunen hebben we plaatselijke verenigingen of bijbelkringen, regionale afdelingen en kringverbanden, en landelijke bonden. Er worden bladen uitgegeven: Rechte Sporen, Stimulans, Wegwijs. En er verschijnen schetsen die als leidraad bij de studie kunnen dienen. Er worden aan dit alles in één seizoen in onze kerken op plaatselijk en op landelijk niveau vele mannen vrouw-uren besteed. Dat is iets om heel dankbaar voor te zijn. Er is veel inzet en godsvrucht, er zijn veel verrijkende besprekingen en verwarmende contacten. Een waardevolle bijdrage aan geloofsgroei en gemeenschap wordt via allerlei vormen van toerusting geleverd!

KERNREDACTIE:

PROF. DR. M. TE VELDE,
DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP.

OVERIGE REDACTIELEDEN:

DRS. R. TER BEEK, DRS. B. BOS,
DRS. A.L.Th. DE BRUIJNE, DRS. B. LUITEN,
PROF. DR. C.J. DE RIJTER,
DS. A. DE SNOO.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS. C.J. HAAK,
J.M. DE JONG, DRS. J. SMELIK,
DRS. H. VELDMAN.

REDACTIE-ASSISTENT:

W.L. DE GRAAFF, Wortmanstraat 138, 8265
AG Kampen, Tel. (038) 3331201.

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA te Kampen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.,
Postrekening 406040 t.n.v.,
De Reformatie, Goes, Postbus 25, 4460 AA
Goes. Tel. (0113) 215591.

ABONNEMENT:

f 85,75 per jaar; f 46,25 per halfjaar; studenten f 70,25 per jaar (binnenland). Buitenland: f 144,50 per jaar (zeepost).

Een abonnement kan per maand ingaan, maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee maanden voor het verstrijken van de betalingstermijn (opzegging van jaarabonnement vóór 1 november, van een halfjaarabonnement vóór 1 juni).

Losse nummers f 1,95 (excl. porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij

de Stichting Braleclah.
Tel. (0521) 515946.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0,84 per mm. Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

Maar intussen is al die toerustingsactiviteit in groepsverband geen probleem-vrijen onaantastbaar bezit. Als je in de gemeenten daarover praat zijn er echt knelpunten die we niet mogen negeren. In enkele artikelen wil ik nader ingaan op aspecten die zorg geven en die verbetering behoeven.

Participatie

Een eerste punt is de **participatie**: wie nemen er aan kringwerk en vereniging ~ ~ deel? Als je daar naar kijkt, dan zijn er verschillende waarnemingen te doen.

1. Veel mensen in de gemeente doen aan geen enkele vorm van toerusting in groepsverband mee. In percentages uitgedrukt is de mate van meedoen ongeveer als volgt: de 'kleine' jeugd 90%, de 'grote' jeugd (tot 20 jaar) 80%, jongeren van 20-28 jaar 10%, mannen 20%, vrouwen 60%. Bejaarden boven de 75 jaar zijn hierbij buiten beschouwing gelaten.

Deze percentages laten zien, dat er grote aantallen kerkleden zijn die aan bijbelstudie in groepsverband niet meedoen. Voor jongeren wordt het min of meer vanzelfsprekend en verplicht gevonden. Hoewel ze in die jaren toch ook al wekelijks catechisatie krijgen. Maar voor wie eenmaal de 20 gepasseerd is, is regelmatige bijbelstudie en -bespreking kennelijk lang zo vanzelfsprekend niet meer.

2. De redenen om niet naar een vereniging of bijbelkring te gaan zijn verschillend. Sommige mensen zijn er gewoon niet voor te porren. Ze vinden de zondagse kerkdienst en de dagelijkse Schriftlezing thuis voldoende. Anderen zouden wel willen, maar hebben juist op de bijbelstudie-avond een cursus. Of ze moeten 's avonds werken en kunnen vanwege hun beroep niet meedoen. Waar anderen hebben weinig aansluiting bij de werkwijze van een verenigingen voelen zich er niet thuis. Met andere woorden, de motieven om niet mee te doen zijn divers.

We moeten dus oppassen, dat we niet simpelweg iedereen in gebreke stellen die niet meedoet. Liever moeten we naar wegen zoeken om ieder gemeentelid op eigen tijd en wijze in een stuk toerusting te betrekken.

3. Als mensen wel meedoen, dan is meedoen en meedoen nog twee. Je kunt wel lid van een club zijn, maar kom je ook? Voorzover ik weet is er een aanzienlijke absentie op onze gewone studieverenigingen. Veel volwassenen die lid zijn, bezoeken bijvoorbeeld in feite maar 1 60% van de vergaderingen. Als er 18 avonden voor een seizoen staan gepland (één vergadering per twee weken), valt er altijd een aantal af wegens ziekte, een verjaardag, een spreekavond op school, of andere wettige veranderingen.

Je bent dan wel lid, maar per jaar resulteert dat maar in vrij weinig uren bijbelstudie. De 18x 2 uren maal 60% leveren tenslotte 22 uur bijbelstudie per jaar op. Niet direct veel.

4. Voor een 'kerngroep' onder ons heeft het toerustingswerk een 'stapel-effect'. Ze doen bijv. mee aan een gewone vereniging 1x per 14 dagen, bezoeken een bijbelstudie in de wijk 1x per maand, volgen een kadercursus voor jeugdwerk 6x per jaar en gaan daarnaast ook nog vier keer per jaar naar een sprekersavond.

5. Er is een 'gat' in de toerusting bij de mensen van 20-28 jaar. Jarenlang zijn jongeren heel frequent met Bijbel en geloofsleer bezig. Maar rond het 20e jaar is dat afgelopen. Ze zetten er voorlopig een punt achter. De jeugdvereniging (samen met 16-jarigen!) bevalt ze niet meer. En een alternatief voor twintigers is er vaak niet.

Dat heeft tot gevolg, dat bij heel wat jongeren in beslissende jaren van hun leven (studeren, verkeren, trouwen, een baan beginnen) geen regelmatige ontmoeting rondom Gods Woord is buiten de zondagse kerkdiensten. En allicht vindt er dan een erosie, een uitslijting

plaats van wat ze in de jaren daarvoor hebben meegekregen!

6. En dan tenslotte nog een belangrijke factor. De participatie in de toerusting is onder ons een tamelijk vrijblijvende mak. Er zijn veel kerken in de wereld, waar de bijbelstudie gewoon hoort bij het totaalpakket dat de gemeente aanbiedt, net als de kerkdiensten.

Bij ons zijn dat echter twee circuits naast elkaar. De kerk zorgt via de kerkenraad en de dominee wel voor catechese voor de jongeren.

Maar de rest is 'particulier initiatief'. Een gereformeerde kerkenraad voelt zich niet verantwoordelijk voor goed bijbelstudiewerk voor heel de gemeente.

Als je dus lid bent of wordt van de gemeente ben je niet vanzelf ook op een stuk toerusting aangesloten. Je moet daarvoor nog een aparte tweede keus maken, een tweede lidmaatschap aangaan. Daarmee is er een drempel gelegd tussen kerklid zijn en participatie in toerustingswerk. Dat geeft een indruk van vrijblijvendheid. Het bewerkt ook, dat er niet een coördinerende instantie is, die bewaakt dat er voor iedereen op zijn/haar niveau een adequate vorm van toerusting is.

Doelstellingen

Een tweede punt zijn de doelstellingen: wordt er in de toerusting doelgericht gewerkt? Weten we wat we willen met de bijeenkomsten die we houden en de onderwerpen die we kiezen? Ook hier geef ik enkele waarnemingen.

1. Er wordt in de plaatselijke verenigingen en bijbelkringen dikwijls onvoldoende gewerkt met heldere doelstellingen. Men werkt aan een stuk bijbelstudie en 'dat is natuurlijk nooit verkeerd'. Maar wil je de mensen er bij houden en wil je de geestelijke groei bevorderen, dan is het wel nodig om beter en concreter te weten wat je wilt.

We kiezen er bijv. voor om de Kleine Profeten een jaar lang te behandelen? Maar waarom? Er is een goede schetsenbundel over. O.K.,

maar is dat voldoende motivatie?

En als we een avond bij elkaar komen, hoe doelgericht zijn we dan bezig? Vaak is er niet zo veel besef van wat we met die avond beogen. Wat verwachten we ten aanzien van het hoofdstuk of onderwerp dat we behandelen? Meestal beginnen we maar gewoon en zien we wel waar we uitkomen. En dan kan het meevallen of tegenvallen. Maar doelgericht is het niet. Terwijl herhaalbare en concrete doelen het rendement altijd verhogen.

2. Er is onder bijv. de leden van een vereniging soms geen eenstemmigheid over wat men er bereiken wil. Waar komt men voor? Bij de bijbelstudie wil de een vooral zoeken naar de betekenis van moeilijke passages. De ander wil graag over het persoonlijke geloof en de beleving praten. Een derde wil het hebben over de praktische passing.

Die verschillen mogen er zijn. Mensen kunnen elkaar daarin mooi aanvullen. Maar verschillende verwachtingspatronen over wat bijbelstudie moet 'opleveren' kunnen ook wrijving en onvrede veroorzaken. Want onderhuids werk je dan een beetje tegen elkaar in. Een beter onderscheiden van diverse doelen kan zorgen dat verschillende aspecten tot hun recht komen. En dat we samen in de bespreking verder komen.

Mee door het ontbreken van door alle betrokkenen aanvaarde en riagestreefde doelen is er onvoldoende evaluatie. Spontane evaluerende kritiek wordt door menigeen als vervelende sfeer-breuk aangevoeld.

3. Er zit meestal in het toerustingswerk voor volwassenen niet een bepaalde opbouw over meer jaren. Van jaar tot jaar kiezen we de bijbelboeken en onderwerpen uit en maken we een rooster. Er is zelden een visie inzake het totaalpakket, een groter kader waarbinnen keuzes gemaakt en prioriteiten gesteld worden. Ons rooster van één seizoen gaat maar heel gedeeltelijk uit van de vraag, wat een christen in

deze tijd aan toerustings-elementen het meest nodig heeft. Ook hierin dus weinig doelgerichtheid.

Programmering

Verschillende elementen uit het voorafgaande hebben gevolgen voor een derde factor, de programmering in het toerustingswerk.

1. De keuze voor een bepaalde vereniging of kring stamt vaak los van haar programma, van datgene wat er behandeld wordt. Je wordt lid van 'Sola Gratia'. Wat daar de komende jaren besproken gaat worden, dat wacht je wel af. De keuze gebeurt vooral uit sociale overwegingen: 'wie tref ik daar aan?' en niet op inhoudelijke gronden: 'wat gaan we daar behandelen? wat kan ik daar leren?'.

2. Er is binnen een seizoen vaak wat weinig variatie in de behandelde stof. Men behandelt bijvoorbeeld een bepaald bijbelboek aan de hand van een schetsenbundel en werkt dat program dan 'schets voor schets' af. De dementen van afwisseling en verrassing ontbreken nogal. En het is vaak meer van hetzelfde.

3. De gekozen stof is veelal een doorsnee-pakket. We spelen maar weinig in op de verschillende situaties en behoeften van de mensen. De relevantie van het onderwerp ligt niet programmatisch vast, maar moet tijdens de vergadering zelf nog blijken en straalt er te weinig al van tevoren van uit. Mee door is het traditionele werk voor te weinig mensen echt interessant. Natuurlijk zijn er veel dingen in de Heilige Schrift die voor ons allemaal belangrijk zijn, ongeacht in welke fase van ons leven en in welke omstandigheden we verkeren. Maar als dat het enige criterium is, krijg je een bijbelstudieprogramma dat altijd de 'grootste gemene de-

4. Er zijn behoorlijke lacunes in de toerusting in de plaatselijke gemeenten. Er is behoefte maar vaak voor toerusting over veel situaties en taken in het leven. Ik

denk aan meer diepgaande en telkens terugkerende **bijbelse** vorming over bijv. huwelijk, **gezin** en opvoeding. Ik denk ook aan **Schrift-**studie die helpen kan bij het **vormen** van een **goede** visie op het sociaal, politiek en economisch leven. **Of** die thematisch aandacht geeft aan **geloofsgroei**, de verhouding van geloof en psychologie, en het **werk** van de Heilige Geest. Er blijven thema's onbesproken, die voor iedere christen van belang zijn, nu de samenleving complexer en pluraler is geworden en christenen een minderheid zijn in de samenleving. Zo is bijv. christelijke cultuur-analyse een zwak punt. Of ook de bezinning op de verhouding van geloof en wetenschap. En wat doen we aan vragen rondom her Schriftgezag? En dat alles niet in wetenschappelijke vertogen, maar voor het 'gewone' gemeentelid op maat.

5. Wanneer in de gemeente zulke dingen blijven liggen, zie je langs bijv. de weg van het GVI en ook soms wel het GSEV initiatieven ontstaan om er iets aan te doen. Maar dat zijn dan inhaal- en compensatie-bewegingen. Het ontstaan van een veelheid aan toerusting buiten de traditionele vormen is vaak te interpreteren als signaal, dat het bestaande werk te weinig biedt.

Werkwijze en methodiek

Aan de wijze van werken en de **methodiek** van de toerusting wordt regelmatig, vooral vanuit de landelijke organisaties, aandacht besteed. Toch vertoont de praktijk van het werk enkele structurele knelpunten. Dikwijls komen mensen ontevreden thuis van een vergadering, omdat het niet 'goed liep' of ze er 'niets aan gehad' hebben.

1. Om even met een paar praktische punten te beginnen, het toerustingswerk geeft nogal een zware druk op de avonden. Vooral voor mensen met een gezin levert dat problemen op.

Bovendien gaan we niet altijd zinnig met onze vergadertijd om. Re-

gelmatig kom ik daar voorbeelden van tegen. Een jeugdvereniging begint 's zondagsavonds om half acht. Men opent, leest een gedeelte uit de Schrift, zingt en bidt. Daarna worden notulen gelezen, de ingekomen post wordt behandeld en er komen huishoudelijke zaken ter sprake. Als er een inleiding is, wordt die voorgelezen. Daarna gaat men pauzeren, contributie innen en wat drinken. Tegen half negen start dan pas het echte werk, de bespreking. Dan is er al een uur voorbij.

Bij een vrouwenvereniging kom je niet zelden hetzelfde tegen. Acht uur beginnen, niet eerder dan kwart voor negen aan bespreking toe. De eerste energie wordt aan secundaire zaken besteed.

En nog een punt: als je één keer per twee weken vergadert, en bovendien af en toe een keer moet verzuimen, gaat de samenhang in het programma verloren. Het rendement daalt omdat het te veel 'losse flodders' worden. Dikwijls ontbreekt het gevoel dat je samen regelmatig en intensief aan een vruchtbaar project werkt.

2. De kwaliteit van het werk laat te wensen over, vooral daar waar men werkt met een 'vragen-cultuur'. Dat is een eenzijdige methode en ze wordt niet optimaal toegepast. 'Wie heeft er een vraag?' Na enig wachten stelt A een vraag over vs. 17 van het besproken hoofdstuk. Daarna B een vraag over vs. 3, C twee vragen, een over vs. 29 en een over vs. 8.

Op deze manier krijg je een weinig samenhangende en doelgerichte bespreking. Je gaat kriskras door het hoofdstuk. En er hangt veel af van de willekeurige vragen van deze of gene. Als het niet zulke nuttige of als het verkeerd gestelde vragen zijn, ben je er toch wel gauw tien minuten mee kwijt. Ook zijn er nogal veel 'snap-vragen' bij, die geen vertaalslag krijgen naar de geestelijke betekenis die een bijbelgedeelte voor ons heeft.

3. Van de verschillende methoden om kennis te vermeerderen maken we vooral gebruik van het middel

van de onderlinge discussie. Maar hoe vruchtbaar is dat? Vooral daar waar er gebrek aan kennis en voorstudie is, leidt zo'n methode tot maar heel weinig resultaat. Je hoort dat bijvoorbeeld regelmatig van jeugdverenigingen. Af en toe komt er eens een prachtig gesprek op gang, waar een vormende waarde van uit gaat. Maar vaak bevredigt de discussie niet echt. Geen wonder, het is ook maar één van de middelen waardoor kennis en vorming verkregen worden. En het heeft maar beperkte waarde.

4. Er is in de methodiek weinig afstemming op diverse kennis- en interesse-niveaus. Er zijn in onze gemeenten broeders en zusters die bereid zijn de Here te dienen en de Schriften te onderzoeken, maar die van een heel ander slag zijn dan degenen die je op een vereniging of bijbelkring pleegt aan te treffen. Ze zullen zich daar nooit thuisvoelen. En dus blijven ze weg. Maar waarom zou er niet meer differentiatie kunnen zijn? Waarom kunnen we in de kerk niet op diverse niveaus toerusting aanbieden?

Coördinatie

Voor goed toerustingswerk is ten slotte ook de coördinatie belangrijk. Hoe staat het er onder ons op dat punt voor?

1. Het eerste wat opvalt is de enorme versnippering die er is, als je kijkt naar welke instanties allemaal verantwoordelijk zijn voor een stukje toerustingswerk in de gemeenten. Het initiatief voor een plaatselijke bijeenkomst, groot- of kleinschalig, kan uitgaan van: de kerkenraad, de predikant, de jeugdcentrale, de oudervereniging, de vereniging van mannen, vrouwen of jeugd, een commissie winterlezingen, een werkgroep vrouwenmorgens, de evangelisatiecommissie, een afdeling van het GMV, een politieke jeugdstudieclub of het GVI in overleg met de kerkenraad. En daarnaast zijn er dan allerlei bovenplaatselijke activiteiten als sprekersavonden, cursussen, confe-

renties en toerustende lectuur.

Daarin is een heel scala organisaties actief: het GVI, het **landelijk** verband **voor** evangelisatie, een **landelijke** bijbelstudie-bond of een **kring of afdeling** ervan, het GSEV, de **gereformeerde studentenverenigingen**, de werkgroep GM-cursus, de **comité's** voor **ambtsdragersconferenties** en de redacties **van** kerkelijke bladen.²

De toerusting is een **vrije markt**, en **dat is prima**, maar de versnippering is hier wel erg groot!

2. **Zulke versnippering komt een onderlinge afstemming en coördinatie niet ten goede. Een betrekkelijk kleine groep mensen in de gemeente doet aan diverse activiteiten mee. Maar de stukken vorming worden qua tijdsbeslag niet op elkaar afgestemd. Wil je een kadercursus evangelisatie doen, dan komt dat naast en bovenop je lidmaatschap van een bijbelkring. Er is ook geen afstemming qua programma. Iedere organisatie doet haar eigen dingen. Natuurlijk wordt er rekening gehouden met wat er zoal langs andere lijnen gebeurt, maar positieve samenwerking aan één totaal-promma ontbreekt.**

3. Als je naar de plaatselijke gemeente kijkt, is er het verschijnsel van de verticale verzuiling. De verenigingen zijn vaak categoriaal opgezet. Er is een 'zuil' voor kleine jeugd, grote jeugd, mannen en vrouwen, eventueel ook voor een kadercursus of vrouwenmorgens. De organisatiejes zijn plaatselijk allemaal autonome zuilen naast elkaar.

Een groot deel van die clubs kent wel een stuk samenwerking en coördinatie. Maar dat is dan vooral een samenwerking in landelijk verband. De vrouwenvereniging maakt deel uit van de vrouwenbond, de jeugdvereniging is aangesloten bij de jeugdbond, enzovoort. Dat noem ik verticale verzuiling: meer afstemming op landelijk beleid dan dat er plaatselijke samenwerking en overkoepeling is. Het beleid wordt meer bepaald door ie-

ders landelijke bond dan door onderling overleg en coördinatie in de eigen gemeente.

4. Omdat er plaatselijk geen instantie is die overkoepelend alle toerusting stimuleert en ondersteunt, worden lacunes door niemand opgevuld. Er is in de plaatselijke gemeente geen instantie die nagaat of ieder op tijd datgene aan toerusting krijgt wat hij/zij nodig heeft. Er is geen instantie die de verantwoordelijkheid draagt voor het organiseren van noodzakelijke toerusting die langs de bestaande kanalen niet verschaft wordt.

5. Er is geen of nauwelijks inbreng in ons toerustingswerk in groepsverband van de ouderlingen en van de predikant. De ambten functioneren alleen voor de toerusting in de kerkdiensten en in de catechese.

Daarnaast zorgen ze af en toe nog eens voor bijv. een catechese voor belijdende leden of voor een sprekersavond.

Maar voor de rest staan ze als 'voortrekkers' in de gemeente namelijk buiten het bijbelstudiewerk. Het wordt zelfs meestal niet op prijs gesteld als een kerkenraad zou willen meedenken over programma en werkwijze in die sector. Ouderlingen moeten mensen naar de vereniging of bijbelkring verwijzen, maar daar moet het liefst bij blijven.

Veel ambtsdragers komen er ook helemaal niet aan toe om bijv. mee te functioneren in de gezamenlijke bijbelstudie. Een beetje vreemd is dat wel. Want volgens de Schrift zijn predikant en ouderling nu juist degenen die 'didaktikos' zijn (1 Tim. 3 : 2), d.w.z. bekwaam om te onderwijzen. Niet om belerend overal het woord te voeren. Maar wel met een inzicht in de Schriften dat ook vruchtbaar zou kunnen zijn in groepsgebrek over de bijbelse leer. Ambtsdragers zouden daar een goede inbreng kunnen hebben. Terwijl ze juist hier grotendeels buiten spel staan door tijdgebrek, maar ook door een nadrukkelijke scheiding tussen ambt en particulier initiatief.

Hoe verder?

Vanuit vijf aspecten keken we eens wat scherper naar het hele toerustings-gebeuren in de gemeente: participatie, doelstelling, programmering, methodiek en coördinatie. In het volgende artikel hoop ik een aantal uitgangspunten te formuleren voor verbetering en vernieuwing. Daarin gaat het om twee lijnen. Allereerst zal alle toerustingswerk in het kader moeten staan van een sterke geestelijke band aan de Here en van de overgave aan Hem. En vervolgens zullen we ons werk ook praktisch op een goede manier gestalte moeten geven.

¹ De schattingen zijn heel globaal. Er zou eigenlijk eens nauwkeuriger onderzoek naar moeten worden gedaan.

² Voor meer beperkte doelgroepen zijn er dan bijv. nog de predikanten-vereniging, een Opleiding voor gereformeerde godsdienstleraren, de Theologische Universiteit, het GWG, de werkgroep HOOP en dergelijke zowel professionele als vrijwilligersorganisaties.

M

meditatief

...de geroepen heiligen...

1 Kor. 12

Een goed begin...

Gebrek aan meelevendheid kun je br. Scherpschutter moeilijk verwijten. Althans, hij weet heel veel over de gemeente. Wat zich in de gemeente afspeelt. Je proeft zijn betrokkenheid. Maar hij heeft ook de 'gave' om haarfijn aan te wijzen wat er waar niet deugt. Onzorgvuldigheden van de kerkenraad. Waar broeders en zusters in tekort schieten. En eerlijk is eerlijk. Hij heeft op veel punten nog gelijk ook. Maar wanneer hij daarover schrijft of spreekt dan merk je direct weerstand bij de ontvangers van zijn kritiek. Gezucht in de gemeentevergadering. Geïrriteerdheid bij de geadresseerden van zijn brief. Men is bij voorbaat al niet van plan om echt te luisteren. Maar hij heeft toch gelijk?

Er is nog niks veranderd

U kent die gemeente van Korinte wel. Dat is die gemeente waar de kerkenraad het blijkbaar met de tucht niet w nauw neemt. Want, wat in de gemeente op seksueel gebied plaatsvindt en blijkbaar wordt toegestaan is walgelijk. Onderlinge lief& lijkt ook ver te zoeken. Dat ze nog avondmaal durven vieren zeg. En hoe ze met gaven omgaan is nu ook niet bepaald opbouwend. Niet om uit te houden in zo'n gemeente. Het is vrij duidelijk constateerbaar. Paulus wijst dat allemaal haarfijn aan. Toch is er een verschil in de manier waarop br. Paulus daarop reageert en br. Scherpschutter.

Schrijver-lezers-groet

De aanhef van een officiële brief vind ik meestal weinig interessant. Iemand die schrijft 'Aan de weleerwaarde heer' heeft dat waarschijnlijk uit sen tituluurlijstje in een agenda. Het klinkt gewichtig. Maar wanneer iemand een officieel schrijven begint met 'geachte heer' is mij dat om het even. Het gaat toch om de informatie die volgt. Daarom gaf ik nooit zoveel aandacht aan die eerste pericoop van een apostolische brief. Toch blijkt in de aanhef van de brief een belangrijk element te schuilen. Datgene waarvan de Fransen (vive la vacance) zouden zeggen: C'est le ton qui fait la musique.

Samen geroepen

Er was nogal wat mis in Korinte. Maar Paulus begint zijn brief niet met wat hij constateert. Wellicht dat de aanhef dan zoiets was geweest als: aan de schijn-christenen te Korinte. Maar als je een brief met een dergelijke aanhef krijgt... Ja, dan blijkt die aanhef plotseling wel interessant te zijn. Die lees je bewust. En dan voel je je al meteen tegen de haren ingestreken. Je wilt het van te voren al niet eens zijn met iemand die zo hoog van de toren blaast. Maar Paulus begint zijn brief met datgene wat het wezen van de gemeente en haar leden bepaalt. Ieder persoonlijk en samen zijn het geroepen heiligen. Dat spreekt niet over wat de Korintiërs doen. Dat zegt iets over wat God met hen heeft gedaan. Maar ook wat God met Paulus zelf heeft gedaan. De HERE heeft met zijn grote macht ingegrepen in het leven.

Heeft zijn liefde en genade aan hen samen bewezen. Hij heeft mensen samen overgezet vanuit de gemeenschap met het duister in de gemeenschap van het licht. Vanuit de gemeenschap van de onderlinge haat in de gemeenschap van Christus' liefde. En vanwege God die riep is er veel moois in de gemeente van Korinte (1,4-10). Nu, samen in de Here geroepen, wil Paulus met de Korintiërs in die liefde spreken. Met andere woorden: Paulus zet heel positief in. Op christelijk niveau.

...is het halve werk

Hopelijk zal br. Scherpschutter zijn betrokkenheid niet verliezen. Maar als hij zich nu geroepen voelt om te reageren laat hij het dan ook doen als geroepene tot geroepen heiligen. Samen in de Here. En als wij nu al van tevoren bereid zijn hem ook in zijn kritiek als geroepen heilige te ontvangen. Samen geroepen. Dm komen we ook zover om die laatste woorden te lezen die vanaf het begin al spreken. 'Mijn liefde is met u allen in Christus Jezus' (16,24). Wanneer we samen goed beginnen zouden we dan al niet halverwege zijn om met elkaar te groeien in liefde?

Wandelen met God

Of ik wel eens een engel gezien heb? Nee. Tenminste... Als je me dat zo vraagt, dan zeg ik automatisch nee.

Engelen, die komen bij ons niet in beeld. De groten van de aarde. De helden van de film. De topers van de sport. Hun beeld is niet weg te branden. Maar engelen... Nee.

En toch, als ik er langer over nadenk... Bèn ik wel eens een engel tegengekomen? Ik denk het wel. Alleen, het kan soms wel even duren voor ik hef door had.

Als je een engel tegenkomt, ja dat is contact met de hemel. En, eerlijk is eerlijk, dat contact is er vaak niet. Deze wereld, dát is jouw wereld. En een engel, komt die niet uit een andere wereld?

Die andere wereld, dat is de hemel. En waar merk je nou eigenlijk dat de hemel deze aarde raakt? Is de hemel niet heel ver? Zo voel je dat vaak wel aan.

En dan denk je wel eens: Ik wou dat ik het eens meemaakte. Ik wou dat ik eens een engel tegenkwam. Wat zou me dat helpen.

Alleen op deze wereld?

Natuurlijk, als kind van God weet je wel dat de hemel er is. Je weet he? wel, maar hoe vaak sta je er bij stil? Misschien op zondag, misschien door de week ook wel eens, als je bidt. Maar die wereld is toch ook weer gauw ver weg. Er moet tenslotte ook gewerkt wor-

den. Dus je stapt in de auto of op de fiets.

Een nieuwe dag achter de computer, of voor de klas, of met de stofzuiger.

En dat is dan je wereld. Dingen die je kunt zien, aanraken, grijpen. Ja, dat vooral, je grijpt er naar.

Maar wat drijft je nou eigenlijk? Wat is de motor achter dat leven? Leef je in het perspectief van die andere wereld? Of ga je op in deze wereld? Soms moet je er weer uitdrukkelijk voor geplaatst worden dat er meer is dan deze wereld.

Vraag dat maar eens aan Jacob. Wat was de motor achter zijn leven? Kind van God. Jazeker, dat was hij. Maar er moest natuurlijk ook gewerkt worden om wat te bereiken. Vruchtbare grond, kudden, nageslacht. Pat is je wereld als je in Kanaän woont. Dingen die je kunt zien, aanraken, grijpen. Ja, dat vooral, je grijpt er naar.

En wat gebeurt er dan als je langs

de Here heengrijpt? Je wereld stort in elkaar. Zo kwam hij in Bethel, vluchtend op weg uit het beloofde land.

Die wereld waar hij naar p p , die wereld stort in elkaar. Geen Jacob die zijn kostje gekocht heeft, maar Jacob zonder land. Hij slaapt op een steen.

Alleen.

Is hij alleen op de wereld? Soms denk je dat wel. Dan voel je je alleen en verlaten. Maar is dat vaak niet omdat je je weg ook alleen zoekt?

Contact met de hemel

En plotseling breekt de hemel open. En opeens is Hij daar, de Here. Bovenaan het bordes van het paleis. De W.v.a.n hemel en aarde.

En de engelen reppen zich trap op trap af. Opeens is het a :contact met de hemel. Maar dan sta je anders in deze wereld.

Dan is er meer dan al die dingen van deze wereld. Dingen die je kunt zien, aanraken, grijpen. Dan is God er. En je ziet zijn engelen om je heen. Luisterend naar het bevel van Zijn mond.

Contact met de hemel!

Hebben we dat vaak?

Ik herken heel goed wat Jacob bij die gelegenheid zegt: 'God was aan deze plaats en ik wist het niet'. Ik wist het niet. Ik stond er niet bij stil. Ik dacht dat ik mezelf kon redden. Ik dacht dat ik er zelf voor moest zorgen.

Maar toen stond ik alleen. Alleen in deze wereld.

Hoe vaak denk je niet dat je het zelf moet doen? Dan stap je in de auto of op de fiets. Een nieuwe dag achter de computer, of voor de klas, of met de stofzuiger. En dat is

dan je wereld.

Maar kijk nou eens omhoog.

Hij is daar, de Here. **Bovenaan** het **bordes** van het paleis. De **God** van **hemel en aarde**. En de engelen reppen zich **trap op, trap af**.

IK ben de Here. **M** ben met U. De hemel is open. Midden in de klas, in de huiskamer, achter je computer.

Daar is de Here.

Ik wist het **niet**. Dat **zeggen we** **Jacob** na. **Ik** leefde alsof **ik** het zelf moest doen. Zo stap **ik in de auto of op de fiets**. En ja, dan denk ik vaak dat ik er alleen voor **sta**. **Alleen?**

Denk je, dat je er alleen voor staat? **Denk** je, dat jij het alleen moet doen?

Denk je, dat het allemaal **uit jouw kleine mensenhanden** moet komen? **Mensenhanden? Engelenhanden!** Gods handen!

Wij leven onder **een** open hemel.

Een engel, dat is Gods arm om je heen

Wij leven onder **een** open hemel. Maar merkt u daar wel **eens iets van?** Er is **toch** geen engel die het **werk** van je overneemt? Je moet nog altijd **zelf** stofzuigen, je huis-**werk maken**, lesgeven en ga zo maar door.

Inderdaad. **Net mals Jacob** zelf verder moest **nam Haran**. **Jaren ploeteren voor zijn** bruid, eigen kudden, zijn **gezin**. **Een engel neemt ook niets van ja over**.

Een engel heeft zijn eigen taak en plaats.

Wij **zijn** mensen met **onze** eigen taak. Maar een engel is **een** knecht die het contact legt **tussen** God in de hemel en mensen op aarde. Ze reppen zich **trap op, trap af**.

Maar juist zo vormen zij het contact tussen hemel en aarde. Contact met de **hemel, daar** gaat het om. Boven aan het **bordes staat de Here**. En de **engelen** dalen de trap af. Hier **op aarde voeren zij zijn bevelen uit**. Geleiden Jacob op reis. **Bewaren hem** bij Laban. Zorgen **voor** het verwerven van zijn

kudde. Brengen **kinderen** in zijn **gezin**. Brengen hem **terug** in het beloofde land.

God zegt: Ik **ben** met **je**. En zijn engelen **maken** het waar.

Een engel, dat is de hand van God in je leven. Zoals **een** vader liefdevol zijn **armen slaat** om zijn **kind, omringt ons met** zijn engelen God onze Vader.

Een engel, dat is **Gods arm om je heen**. Wat hebben wij &t nodig. In de auto, op de fiets, bij het stofzuigen, achter de computer. **Als** je jong bent, als je oud wordt. In de **wieg**, als je **sterft**.

Wat sta ik er weinig bij stil. God is **aan deze plaats**.

Let er daarom op. In de auto, op de fiets, thuis, op school of op je **werk**. Een engel, dat is **Gods arm om je heen**.

Hier zijn de treden te zien van Gods troon

Wij leven onder een open **hemel**.

Maar we beseffen **het** vaak niet.

Wij leven met engelen om ons **heen**. Maar vaak negeren we hen. Het blijft **toch** vaak een andere wereld. **En hoe vaak gaat** de hemel eigenlijk open?

Bij Jacob was het toch ook maar een enkele droom. Toen hij wakker **werd, was** de ladder weer weg.

Even staat de hemel op een kier.

Maar dan is het weer **weg**.

Zo blijft het toch een andere wereld.

Dat is **trouwens** niet **altijd zo geweest**. Er **was** een tijd, **dat** God zo maar het leven van de mensen binnenliep. **In de avondkoelte kwam hij de tuin binnen**.

En Hij wandelde met Adam. En de mens wandelde met God. **Eén wereld. God bij de mensen**.

Maar dat is voorbij. Op die manier voorbij. We hebben de deur in het slot gegooid. **Went** we wilden God er buiten laten. **Buiten onze wereld**.

Wij hebben er twee werelden van **gemaakt**. Daarom blijft het **voor ons** vaak een andere wereld. De wereld van de engelen. **De** wereld van God. En **gaan we op in deze we-**

reld. Dit is je wereld. **Dingen** die je **kunt Wen**, aanraken, grijpen. En als **God** het niet verhoedt, **zou** je je opsluiten in die wereld.

Maar dat is het wonder, God legt zich er niet bij neer. Hij laat je niet alleen. Hij wil erbij zijn. Sinds die **deur** in het slot ging, werkt Hij **daar** aan.

Dit is de wereld waar ik in woon.

Maar hier zijn de **treden** te zien **van Gods troon**. Engelen om ons heen maken **waar** &t God erbij is.

DE PLAATS DIE JUDAS OPEN LIET

Het Oude Testament in Handelingen 1 : 15-20

G. Hagens jr.

Schriftstudie

In De prijs van Judas' verraad (zie het vorige nummer) bespraken we hoe Matteüs de gang van zaken rond de dood van Judas belicht met behulp van oudtestamentische profetieën. In Handelingen 1 : 15-20 zijn we er getuige van hoe Petrus het Oude Testament in verband brengt met dezelfde gebeurtenissen. Hij citeert vervloekingen uit psalmen van David. Petrus' invalshoek is heel anders dan die van Matteüs. Hij wil duidelijk maken dat de plaats die Judas in de kring van de leerlingen heeft open gelaten, moet worden opgevuld. Ook Petrus beschrijft Judas' levenseinde, maar had hij echt dezelfde gebeurtenissen in zijn achterhoofd als Matteüs heeft beschreven?

Het einde van Judas komt ter sprake vanwege de schrijnende leemte die daardoor is ontstaan in de kring van de leerlingen. In Handelingen 1 : 12 en volgende is te lezen hoe de discipelen in de startblokken staan om de opdracht van Jezus (1 : 8) te gaan uitvoeren. Samen zijn ze de basis van het nieuwe volk van God. Door hun prediking zal het tot aanzijn worden genomen.

Dit volk moet echter worden gebouwd op twaalf pijlers, niet op elf. Zoals twaalf zonen van Jakob aan het begin stonden van Gods volk van het oude verbond, zo zullen twaalf apostelen de basis moeten zijn van Gods volk in het nieuwe verbond (Openb. 21 : 9-14).

Judas: vijand van de Gezalfde

Petrus neemt het initiatief de twaalfde plaats op te vullen. Het is daarbij volstrekt niet uitgesloten dat hij aansluit bij onderwijs van Jezus zelf. Tussen Pasen en Hemelvaart heeft de Heiland met de discipelen doorgesproken over al wat het koninkrijk Gods betreft (1 : 3). Het ligt voor de hand dat ook dit punt hierbij aan de orde is geweest. Petrus wil volgens Handelingen 1 : 15-20 aangeven dat het en legitiem en geboden is, dat de open plaats van Judas weer wordt opgevuld. Hij maakt duidelijk dat Judas niet op een 'natuurlijke' wijze is weggefallen, omdat hij zijn tijd had 'uitgediend' (zoals later het geval was bij Jakobus, 12 : 2). Nee,

Judas is juist 'voortijdig' door de Here God zelf uit zijn ambt weggevoeld. Juist deze werkelijkheid vraagt om vervulling van de vacature. De beschrijving van Judas' dood en de aangehaalde schriftplaatsen dienen om de realiteit te laten zien van Gods vloek over Judas. Petrus wijst in verband met het einde van Judas op vloekwoorden van David in Psalm 69 en Psalm 109. Hoe ligt nu precies het verband tussen de woorden van David en Judas?

Voor het antwoord op deze vraag moeten we eerst kort iets zeggen over de aard van de vloekpsalmen. In de Psalmen 69 en 109 is David aan het woord, niet als privé-persoon maar als gezalfde van de Here. Juist op zijn weg als Gods gezalfde zetten zijn vijanden hem de voet dwars. God heeft grote plannen met hem, maar vijanden proberen die te blokkeren. Davids geboden om Gods vloek staan in dat kader. Het zijn geen uitingen van persoonlijke wraakzucht, maar ingevende verzoeken of de Here God door de vijanden te vernietigen wil blijven vasthouden aan zijn weg, aan zijn plan.

Als het gaat om het blokkeren van Gods weg met zijn gezalfde, dan is de verrader Judas vijand bij uitstek. 'Meer nog dan de vijanden van David heeft Judas geprobeerd de verlossing van God in de weg te staan. Vandaar dat Davids woorden zeker ook op Judas van toepassing zijn.

Vloek: Gods goede recht

Dat Gods vloek zoals door David afgebeden Judas terecht heeft getroffen geeft Petrus aan in de versen 16 en 17. Petrus schetst daar

een **tegenstelling**: Judas die enerzijds de gids is **geweest** van hen die Jezus hebben gearresteerd en die anderzijds tot de **kring** van Jezus' leerlingen werd gerekend. **Deze tegenstelling** tekent de ernst van Judas' **daden**.²

Petrus concludeert op heel andere gronden tot de '**vloekwaardigheid**' van Judas dan Judas zelf in **Matteüs 27 : 4**. **Deze** beschuldigde zichzelf op grond van Deuteronomium 27 : 25 **van** het vergieten **van** onschuldig bloed. **Petrus** steekt dieper af. Judas vergoot niet maar onschuldig bloed, hij blokkeerde Gods **verlossingsweg**, Gods **weg** met zijn **gezelfde**. Judas, als een van de twaalf juist **geroepen** tot dienstbaarheid **aan** de weg van God met zijn Messias, is welbewust een **obstakel** geworden op die **weg**. Vandaar Gods vloek.

Gezien de ernst van Judas' misdaad is Gods vloek over hem nu onontkoombaar. Petrus **zegt** dat het **schriftwoord** in **vervulling** moest gaan. Dit woordje 'moest' is wel verkeerd **begrepen**, alsof de vloek over Judas al **van te voren** vaststond en Judas voor de vloek was 'voorbested'. Maar dat is niet de bedoeling. Petrus spreekt **van** de onvermijdelijkheid van Gods vloek vanwege de zwaarte van Judas' misdaad. Op zo'n zonde **moet** de straf wel volgen. En dat zeker **gezien** vanuit de **overwinning** die Jezus Christus inmiddels behaald heeft. Verzet **tegen** een triomferende koning kan niet zonder gevolg blijven.

Petrus wil aantonen dat Judas a.h.w. voortijdig door God uit **zijn** ambt is '**weggevloekt**'. Hier past ook bij **dat** Petrus zo uitvoerig Judas' einde tekent. De afloop van Judas' leven toont in het licht van de **woorden** van David de werkelijkheid van Gods vloek.

Onbewoonbaar verklaarde grond

Het lijkt alsof Petrus' **weergave** van de feiten rond de **dood** van Judas in Handelingen I afwijkt van

de door **Matteüs** **geschetste** gang van zaken. Matteus meldt dat Judas zich heeft opgehangen (Matt. 27 : 5). Petrus zegt dat Judas is **voorovergestort**. Toch is hier geen sprake van twee verschillende **tradities** over het einde van Judas. **Beide** mededelingen liggen in **elkaars verlengde**. **Matteüs vertelt** hoe **Judas aan zijn** eind kwam: door **verhanging**. **Petrus** vertelt wat er daarna met (het lichaam van) Judas **gebeurd** is: hij is **naar** beneden **gekomen** en als gevolg daarvan totaal opengebarsten. Het gruwelijke einde van de verrader van Gods gezelfde.

Achter die uitvoerige beschrijving zit dus geen **leedvermaak** van Petrus. Hij **wil** aantonen hoe Judas' **einde** de realiteit van Gods vloek laat **zien**. Die realiteit **komt** naar **voren** in de **gruwelijke** details, maar ook in de reactie van de bewoners van **Jeruzalem** **daarop**. **Petrus** vraagt daar aandacht voor in 1 : 19. Toen het **nieuws** over het afschuwelijke einde van Judas de Jeruzalemmers **ter ore** kwam, restte hun slechts één conclusie: wie zo sterft, **moet** wel een **enorme** zondaar **zijn**.³ Zij zagen in deze afloop een **bevestiging** van Judas' zelfbeschuldiging in Matteüs 27 : 4, vervloekt vanwege het vergieten van **onschuldig bloed**.

Dit leggen ze **vast** in de naam die ze geven aan het stuk land, gekocht van Judas' **verradersloon**.⁴ Zij '**herhalen**' de naam Akeldama, 'bloedakker', d.w.z. **akker** waarvoor onschuldig bloed is **vergoten**.⁵ Hun afkeer van **zijn** daad brengt hen tot **afkeer** van zijn akker. Dit stuk **grond** wordt angstvallig gemeden vanwege de afschuwelijke geschiedenis die aan de koop ervan verbonden is. Petrus geeft de feiten rond Judas' **dood** omstandig weer om duidelijk te maken hoezeer inderdaad Gods vloek over Judas werkelijkheid is geworden. Die **conclusie** is onontkoombaar als Petrus tenslotte deze feiten legt naast het **vloekgebed** van David in Psalm 69 : 26: '**Zijn plaats worde woest en er zij niemand die erop woont.**'

David bidt hier – op **oosters-plastische** wijze – om **een** zo ver gaande vloek over zijn vijanden, dat men zelfs met hun gebied niets meer te maken wil hebben. Dat gaat heel **ver!** En zo ver gaat het bij Judas. Wie Judas' einde legt naast Davids **woorden** in **Psalm 49 : 26** kan er niet **omheen**. De vloek over deze **man** is volledig voltrokken. In het licht van de Schriften gaan de **feiten** spreken.

Het fundament geheeld

De werkelijkheid van de vloek over Judas bepaalt ook het karakter van de lege plaats binnen het **twaalfstal**. Judas heeft zijn periode niet volgemaakt. Hij is 'voortijdig' door de Here **zelf** ontslagen. Vandaar dat (anders dan straks bij Jakobus) Judas **moet worden** vervangen. Petrus wijst er in het slot van zijn toespraak op dat dit **een** door God gewilde consequentie is. Hij zegt dit met een **tweede** vloekwoord van David (**Ps. 109 : 8**): '**mogen zijn dagen weinige zijn, moge een ander zijn ambt nemen**'.⁶

Ook deze **bede** laat niets aan de fantasie over. Het is een verzoek om een **finale** afrekening. Maar tegelijk laat **deze** bede duidelijk zien dat de vloek een positief **doel** dient: de voortgang van Gods werk, nu via een ander bij wie **het** wel in **veilige handen** zal zijn. In **dàt** kader kan Petrus ook de **conclusie** **trekken**, dat nu **ook** tot **voorziening** in de vacature moet worden overgegaan (1 : 21). Gods werk, op de basis van het door Christus zelf **geroepen** twaalfstal, moet doorgaan. Als straks – met Pinksteren – het bouwen **begint** moet het fundament compleet zijn.

Vervulling-toepassing-toespising

Als het Oude Testament in het Nieuwe wordt aangehaald, wordt dat wel 'herinterpretatie' genoemd. De boodschap van de **oudtestamentische** tekst zou aan de **nieuwtesta-**

mentische boodschap worden 'aan-gepast'.

Petrus gebruikt zelf de bijbelse term 'vervulling'. Vervulling betekent: in deze situatie wordt de betekenis van deze uitspraak nader ontvouwd, de strekking van een uitspraak komt in een helderder licht te staan. Een uitspraak uit het Oude Testament wordt niet toepasbaar gemaakt op een situatie in het Nieuwe, hij is van toepassing krachtens zijn eigen inhoud en strekking. De combinatie van de oudtestamentische tekst met de nieuwtestamentische situatie is geen kunstgreep of krachttoer, die is gegeven met de betekenis van de tekst.

Dat geldt ook voor beide uitspraken van David die Petrus hier aanhaalt. Het zijn woorden die krachtens hun betekenis hier van toepassing zijn. Ze gaan over de tegenstand die de messias Gods ondervindt van vijanden. Op deze manier wordt de hoorder van Petrus' woorden geholpen de situatie te doorzien (de vijanden van Gods Messias zijn in het geweer gekomen) en de Schriften te verstaan (Davids woord zag meer dan Davids eigen situatie, vgl. Hand. 2 : 30, 1 Petr. 1 : 10-12).

Wel worden Davids uitspraken 'toegespitst' op deze concrete situatie – ook taalkundig. 'Hun (leger)kamp' uit Psalm 69 wordt bij Petrus 'zijn plaats'. Daar is niets op tegen. De verbinding tussen het oudtestamentische woord en de nieuwtestamentische situatie wordt als het ware in de formulering van het citaat verwerkt.

Petrus geeft schriftwoorden uit het Oude Testament geen nieuwe betekenis. Hij citeert ze in overeenstemming met hun betekenis en laat vervolgens de reikwijdte ervan zien. Zo leert hij ook ons met respect om te gaan met het Oude Testament. En: oog te krijgen voor Gods weg in deze wereld.

¹ Jezus zelf heeft meermalen Ps. 69 op zichzelf betrokken. Van Ps. 109 wordt dit niet met zoveel woorden vermeld, maar in Matt. 27 : 39 wordt ook op deze psalm gezin-

speeld. Dat Petrus achter de vijanden van David tenslotte de vijand(en) van Christus ziet, is dus geen inlegkunde, maar gaat terug op door Christus zelf gegeven inzicht in de Schriften. Zo haalt ook Paulus Ps. 69 aan in Rom. 11 : 9.

² Sommige uitleggers zien in vs. 17 een (impliciete) verwijzing naar Ps. 41 : 10 en 55 : 13-15. In vs. 16 leidt Petrus deze verwijzing in. Daartegenover moet ik erop wijzen dat Petrus in vs. 16 een directe aanhaling voorbereidt. Deze inleidende woorden moeten betrekking hebben op vs. 20. Daar komt bij dat de verwijzing naar Ps. 41 en 55 in dit verband duidt op een (vroegere) intieme band tussen Judas en Christus. Vs. 17 spreekt echter over de band tussen de discipelen onderling. Beter is het vs. 17 te lezen in contrast met het slot van vs. 16. Het begin van vs. 17 zou je dan vrij vertaald kunnen weergeven met '...en dit is daarom zo erg, omdat hij...'

³ Zie voor deze gedachtengang het (apocriefe) boek Wijsheid 4 : 19, waar over het einde van de goddelozen wordt gezegd: ze zullen 'tot een schandelijke val zijn, en tot versmaadheid onder de doden in eeuwigheid, want hij zal hen stemmeloos [en] voorwaarts overhangende scheuren; en hen uit de grond bewegen, en zullen in angst zijn, en hun gedachten zal vergaan' (Statenvertaling). Vgl. Hand. 12 : 23.

⁴ Petrus formuleert in 1 : 18 heel zorgvuldig. Letterlijk staat er: 'hij heeft een stuk grond verworven...' Deze omzichtige formulering sluit aan bij Matt. 27 : 7. Het zijn overpriesters die het land kopen. Maar... het geld komt van Judas. Het land staat in feite op zijn naam.

⁵ Sommige uitleggers stellen dat de term 'bloedakker' in Hand. 1 terug zou slaan op het 'bloederig' einde van Judas zelf. Zo wordt dan opnieuw een verschil gecreëerd met Matt. 27. Van een 'bloederig' einde van Judas is echter in Hand. 1 geen sprake. Het ligt eerder voor de hand dat Judas' wijze van sterven de joden bevestigde in het idee dat hij inderdaad vloekwaardig was geweest vanwege het vergieten van onschuldig bloed. De naam 'bloedakker' heeft zo in Hand. 1 precies dezelfde achtergrond als in Matt. 27 : 8. Het enige verschil zou kunnen zijn dat in Hand. 1 nog iets sterker meespeelt dat het echt om onschuldig bloed gaat. De suggestie dat Judas de dood heeft gevonden op zijn eigen land, is op zich niet onmogelijk (het Hinnomdal was bij uitstek de plek voor zelfmoordenaars), maar dit is volstrekt niet af te leiden uit de naam 'bloedakker'.

H. Veldman

Boekbespreking

50 JAAR VRIJMAKING TE EMMEN

Met de uitgave van het boek *Tussen de kandelaren* geeft de kerk van Emmen een fraai cachet aan de herdenking van 50 jaar Vrijmaking. En dat niet alleen vanwege de kleurige omslag: die mag er trouwens zijn!

Op een goed leesbare manier heeft redacteur/auteur br. G. de Leeuw een duidelijk overzicht samengesteld van het hoe en waarom van de Vrijmaking te Emmen (en omgeving) en tevens zijn licht laten schijnen op de jaren die sinds 1 november 1945 zijn verlopen. Daarin wordt aan de lezer niet alleen de kerk zelf voorgesteld, maar hij wordt ook meegenomen naar de gevolgen van de kerkelijke keus van toen voor het brede maatschappelijke leven. Uit de beschrijving blijkt dat men – in alle bescheidenheid – voor alles gereformeerd wilde blijven: trouw aan de Heilige Schrift, aan de belijdenis van de kerk en aan de kerkorde. De titel van het boek is gekozen naar aanleiding van de toespraak van ds. H. Vogel (toen gereformeerd predikant te Enschede) op de voorlichtingsavond die leidde tot het besluit zich vrij te maken van de dwingende synodebesluiten.

Ik wil het boek graag aanbevelen aan ieder die zich – hoe dan ook – verbonden weet aan de kerk van Emmen.

N.a.v.: G. de Leeuw (red.), *Tussen de kandelaren. De geschiedenis van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) te Emmen, 1945-1995*. Omvang: 143 blz.; rijk geïllustreerd. Te verkrijgen door f 22,50 over te maken op postrekeningnummer 54.13.014 van de heer K. Post, Postbus 1131 te Emmen.

CHRISTELIJK GELOOF EN CULTURELE IDENTITEIT 1

H. Venema

E evangelisatie en zending

Voor de zending van de Gereformeerde Kerken in Nederland is het jaar 1996 in dubbel opzicht een herdenkingsjaar. Het is dit jaar niet alleen 700 jaar geleden dat in Middelburg de bekende zendingssynode werd gehouden, maar het is ook 40 jaar geleden dat er gereformeerd zendingswerk van start ging in het Boven-Digoelgebied, in het zuiden van wat toen nog Nederlands Nieuw-Guinea heette, maar wat nu de provincie Irian Jaya (IrJa) van de Republiek Indonesië is.

1896 – 1956 – 1996

Deze twee jubilea zijn het herdenken waard, omdat ze veel betekenen voor het zendingswerk van de Gereformeerde Kerken. Door 'Middelburg 1896' werd het zendingswerk in kerkelijke banen teruggeleid, zodat het na lange tijd weer werd wat het moest zijn, namelijk uitvoering van Christus' zendingsbevel door Zijn kerk, en niet door particuliere zendingsverenigingen. Het ging hierbij niet om een besluit inzake rivaliteit tussen kerk en vereniging, maar om het beëindigen van kerkelijke taakverwaarlozing, die – gelukkig – door verschillende zendingsverenigingen was gecompenseerd. Toch sprak de synode terecht uit, dat zending de taak is van de kerk.¹ Sinds 18% is zending weer kerkenwerk. Het vele werk van de verenigingen mag dankbaar worden gememoreerd. Maar hetzelfde geldt voor de overname van dit werk door de kerken in de jaren

na 1896, als gevolg van het synodebesluit. De Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) hebben deze traditie van kerkelijke zending voortgezet. Sinds de Vrijmaking hebben de kerken op allerlei zendingsterreinen de opdracht van Christus uitgevoerd. Op IrJa gebeurt dit vanaf 1956.

Beide jubilea zullen ongetwijfeld worden gevierd op feestelijke symposia en bijeenkomsten. Herdenkingsbundels zijn in & maak. van tijdschriften zullen allicht themanummers verschijnen. Zoals gebruikelijk, zal daarin worden teruggeblikt op de geschiedenis en vooruitgekeken naar de toekomst. Er zal worden geëvalueerd en geprogrammeerd.

Gods werk, onze taak

Herdenken is goed. Zeker, wanneer daarin centraal staat 'd' wat God gedaan heeft, en dat Hij ook voor de heidenen een deur des geloofs

heeft geopend' (Hand. 14 : 27). Zendingswerk *is* voluit Gods werk. Herdenken is daarom God loven. Feestvieren mag, wanneer wij daarbij volop oog hebben voor onze roeping en verantwoordelijkheid om aan Gods wereldwijde werk deel te nemen. Want zending is geen vrijblijvende zaak. Het is wezenlijk voor de kerk van Christus.² Herdenken moet daarom motiveren tot voortwerken.

In de afgelopen 100 jaar heeft God het zendingswerk van de Gereformeerde Kerken geweldig gezegegend. Het tweede jubileum maakt dat, bij wijze van voorbeeld, heel duidelijk: op IrJa zijn er in die veertig jaren uit het niets gemeenten opgebouwd. In tal van dorpen (die meestal door de zending werden 'geopend', omdat de bevolking vóór die tijd verspreid leefde over allerlei erfgronden in het oerwoud) is de kerk van Christus geplant. In 1956 was er in kerkelijk opzicht nog helemaal niets. Het gebied was 'ongekerstend'. De mensen leefden ver van God en zonder Jezus Christus (Ef. 2 : 11-13). De eerste zendeling-pioniers begonnen vanuit een nulpositie. Nu – veertig jaar later – zijn er tientallen gemeenten, die samenleven in een regionaal kerkverband, en op weg zijn naar een nationaal kerkverband samen met de zusterkerken van Kalimantan Barat (vroeger West-Borneo) en Nusa Tenggara Timur (Oost-Sumba, Sabu, Timor), de Gereja-Gereja Reformasi di Indonesia (GGRII - gereformeerde Kerken in Indonesië). Er zijn christelijke scholen, er is een predikantenopleiding en er zijn zelfstandig functionerende deputaatschappen. Zendingen zijn nu niet meer te betitelen als pionier,

maar als **uitleenkracht**, hulpverlener, of **procesbegeleider**. Uit dit alles blijkt dat het evangelie heeft wortel geschoten onder de **stammen** van Zuid-IrJa.³ Het zaad van het evangelie is opgekomen, **en** het heeft **vrucht** gedragen (Mat. 13 : 1-9/18-23).

Dit zendingswerk heeft plaatsgevonden onder kerkelijke verantwoordelijkheid, en **in gehoorzaamheid aan Christus'** bevel. Verschillende zendende kerken hebben in grote trouw het werk van de **kerkplanting** gedaan. In **samenwerking** daarmee is **barmhartigheidswerk** van de grond **gekomen**, eerst door verschillende verenigingen en later door de vereniging De Verre Naasten. **Tal van** uitgezonden hebben zich in de loop van de **jaren gewijd** aan dat werk **van** verkondiging en barmhartigheid. Zij hebben zich namens de **kerken** dienstbaar gemaakt **voor** de opbouw van Christus' **kerk op IrJa**.

Toch waren de resultaten **geen mensenwerk**. Het waren juist de **zendingswerkers**, de directe uitvoerders **van de zendingsopdracht** en zo de nauwst betrokkenen, die **keer op keer** constateerden: 'Dit is niet **ons werk**. Kerkplanting en -opbouw gebeurt **ondanks** ons. Wij staan de prediking juist zovaak in de weg door de manshoge **barrières van taal, culturen en karakter**. Hoe is het toch mogelijk dat door **ons gestuntel God Zijn volk kan** uitbreiden'. Het is waar, menselijk gesproken is zendingswerk onbegonnen werk. Het is **Gods werk, waarvoor alleen** Hem de lof toekomt. Zonder de kracht van de Geest zouden er vandaag **geen GGRI** geweest zijn.

Geen paniek, maar verwondering

De opbouw van de kerk op het **zendingsveld** vindt plaats **ondanks ons** mensen. Zonder Gods hulp is er geen resultaat **mogelijk**. De zendingsopdracht is te zwaar **voor** mensen. **Hoe gauw** raken **zendingswerkers** op het veld niet gefrustreerd, zodat ze geneigd **zijn de**

moed op te geven. **Hoe vaak** vragen zij zich niet **af**, of de jonge kerken wel **ooit** zelfstandig zullen worden. Hoeveel zorgen maken zij zich niet over de **macht van** mythe en adat, de **leer van de voorouders, waaraan de hoorders** van het evangelie **nog** met alle vezels **van** hun bestaan verbonden zijn. Hoe vaak **botsen zendingsmensen** niet op **tegen** zichzelf, wanneer zij als westerlingen maar niet kunnen wennen aan de oosterse **denktrant**.

Formeel zijn de GGRI IrJa zelfstandig. De huidige situatie **van** de kerken geeft echter reden tot zorg. **Op allerlei punten** hebben de kerken nog hulp nodig, m.n. **op** het gebied van voortgang en verdieping. De **zelfstandigwording** van deze jonge kerken moet **worden** gedragen door een veel te kleine groep van bekwaame **kerkleiden**. Die leiders zitten zelf nog **helemaal in een ontwikkelingsproces**. Wanneer er al zo'n groot tekort aan **mankracht** is, dan slaat de **paniek** helemaal toe, wanneer snel op elkaar verschillende overlijdensberichten **binnenkomen**. Vorig jaar **stierven** ds. Yoram Korwa van Binamzain (de **eerste** eigen zending van de GGRI), **evangelist Dance Korop van Getentiri** en in Kouh ouderling **Mudafo Kheyak-huremba**, allen **trouwe** en bekwaame mensen. In juni jl. overleed ds. Isai Dombon, predikant van de kerk van Kouh, en **voorzitter** van de curatoren van de Middelbaar Theologische School in **Boma**. Hij **was** – menselijk gezien – **één** van de pijlers van de GGRI IrJa. Door het overlijden van **Dombon** is er opnieuw **een** gat geslagen. Door het visabeleid van de Indonesische overheid **moeten** de kerken in een veel te geforceerd tempo zelfstandig worden. Het wordt steeds moeilijker om **vanuit Nederland en Canada** personele hulp te **bieden**. **Hoe moet** het nu verder met de GGRI? Wanneer er dan toch resultaat is, **en** God op het zendingsveld Zijn gemeente laat groeien, zoals onlangs door de doop **van** een eerste groep autochtone inwoners van het dorp Yaniruma (onder wie een Ko-

rowaier!), dan kan het niet anders of alle ogen richten zich op God. **Dan** komt in plaats **van** de paniek de verwondering. Begin en slot van Jezus **zendingsopdracht** zijn zo essentieel: 'Mij is gegeven **alle** macht in de hemel en op de **aarde**. ... En zie, Ik **ben** met u al de dagen tot aan de voleinding van de wereld!' 'Immanuel' als **Gods belofte** en als onze belijdenis, is de sleutel tot vruchtbaar **zendingswerk**. 'Immanuel' is het **allesbeheersende** motief in de viering van de beide zendingsjubilea dit jaar.

Onder de indruk

Voor al u onder de indruk te brengen van Gods daden (vgl. Hand. 2 : 11), **maar ook om u** wat te laten meebeleven en meevoelen van de **zwaarte** van de taak van uw (!) **zendingsmensen**, wil ik u in enkele **betrokken**⁴ artikelen wat vertellen over het zendingswerk. Ik beperk me daarbij tot **het probleem** waar **zendingswerkers** zo vaak op stuk lopen: christelijk geloof en culturele identiteit.

Voor alle duidelijkheid: ik wil u niet tot de conclusie brengen dat zendingen toch maar de 'beklagenswaardigste van alle **mensen**' zijn, wanneer zij zulk een 'onmenselijke' **job** moeten **uitvoeren**. Een collega noemde **zijn werk** als zending in variatie op het in meelevende brieven nogal eens **gebruikte** gezegde 'die moeilijke **maar toch** zo fijne dienst **aan God**' eens gekscherend 'die moeilijke **maar toch** zo fijne **hondebaan**'. Hij meende niet wat hij zei, want zo is het niet. Bewijs: weke **uitgezondene** (m/v) laat bij repatriëring niet een 'stuk van zijn hart' achter, en **heeft** voor de rest van zijn leven **niet** van tijd tot tijd **last** van 'heimwee': op het zendingsveld voelde hij zich thuis! ik wil u wel tot de conclusie brengen, dat **zendingswerk** alleen maar **kan** worden gedaan in volledige **afhankelijkheid van Gods Geest**. Het kan niet **anders** of door een indruk van het werk **komt** u onder de indruk van Gods macht.

In een volgend artikel wil ik enkele aspecten behandelen met betrekking tot christelijk geloof en culturele identiteit, zoals die zich ontmoet voordoen bij de GGRI Ma in haar proces van zelfstandigwording. Daarna geef ik weer, hoe op die aspecten als vanzelf is (of wordt) gereageerd vanuit zendingskringen (mijzelf inbegrepen). Vervolgens wil ik op die aspecten wat dieper ingaan via een zeer beperkt literatuuronderzoek. Tenslotte hoop ik terug te komen bij de concrete situatie op IrJa.

¹ Jammer alleen, dat er door de synode een onduidelijk onderscheid, zo niet scheiding, werd gemaakt tussen 'verkondigingswerk' en 'barmhartigheidswerk', waardoor zending werd versmald tot prediking. Dat onderscheid is blijven bestaan en werkt door tot op de dag van vandaag, m.n. in het zendingswerk van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), waar nog altijd de 'dienst van het Woord' wordt beschouwd als kerkelijk zendingswerk, en de 'dienst van de daad' als particulier verenigingswerk. Zie over deze kwestie de artikelen van D. Griffioen, 'Christelijk barmhartigheidsbetoon als onrecht kind van de kerk'; H. Venema, 'Woord en daad in samenhang. Op weg naar een oplossing voor het Woord & daad-probleem in de zending' en 'Liefdedienst aan allen', in: GMO, *Zending in beweging* (Bundel ter voorbereiding op het congres Zending in Beweging op D.V. 8 en 9 december 1995), Zwolle 1995, pp. 61-105. De Gereformeerde Kerken (synodaal) zijn door aansluiting bij de Wereldraad van Kerken een heel andere weg ingeslagen, namelijk van 'comprehensive approach', waar de gelijkheid van Woord en daad werd benadrukt, naar eenzijdige accentuering van het 'werelddiaconaat' ten koste van de Woord-verkondiging. Zending werd daar versmald tot 'barmhartigheid in solidariteit'.

Op basis van vooral Mat. 28 : 18-20, Mrk. 16 : 15 en Hand I : 8 dienen zendingen evangelisatie te worden getypeerd als 'kenmerk' van de kerk van Christus. Uitbreiding hoort bij kerk-zijn. Wanneer de kerk zich niet bezighoudt met 'hen die buiten zijn', verzaakt zij haar wezenlijke plicht. Ik snap niet hoe W.G. de Vries in zijn Jaaroverzicht in het Handboek 1996 ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland, Goes 1996, pp. 288-315, zich bij de gebleken minimale werfkracht van onze kerken naar buiten kan neerleggen met & opmerking: 'Tegelijk bedenken we dat "werfkracht" niet tot de kenmerken van de kerk behoort', ook al maakt hij de toevoeging dat het 'rest'-motief in de Bijbel voor onze kerken niet mag worden tot een 'rust'-motief 'in de zin van: laat de zaak maar waaien, de zaak van het Evangelie van Jezus Christus. Wij verblijden ons dan ook over de activiteit die op het gebied van evangelisatie en zending worden ondernomen' (p. 290). In het vervolg (pp. 296-300) krijgen die activiteiten ook uitvoerig aandacht. De Vries zal wellicht bedoelen, dat wij mensen de feitelijke groei

van Christus' kerk niet in de hand hebben (vgl. 1 Cor. 3 : 6-9), en dat wij ons daarom niet ongerust hoeven te maken over die geringe 'werfkracht'. Niettemin wekt zijn opmerking & indruk & activiteiten-naar-buiten hoogstens belangrijk, maar zeker niet wezenlijk zijn voor de kerk. De Vries' opmerking is misverstandwekkend, helemaal wanneer zij geïsoleerd wordt geciteerd, zoals gebeurde in de recensie van het Handboek 1996 in het Nederlands Dagblad (datum vergeten).

³ In vroegere gedenboeken is al brede aandacht gegeven aan de ontwikkeling van het zendingswerk op IrJa: J. van Bruggen en C. Trimp (red.), *Zendingspanorama. Het zendingswerk van de Gereformeerde Kerken in Nederland 1946-1976*, Amsterdam 1976; C. Stam e.a., *Een weg in de wildernis. Gedenboek ter gelegenheid van 25 jaar zending op Irian Jaya door de Groninger kerken (1956-1981)*, Groningen 1982; Tj.S. de Vries (red.), *Een open plek in het oerwoud. Evangelieverkondiging aan het volk van Irian Jaya*, Groningen 1983.

⁴ De herdenking van de genoemde zendingsjubilea heeft voor mij iets heel persoonlijks.

Als zendingswerker – van 1981 tot 1992 in verschillende functies op IrJa en sinds 1992 op afstand via het LITINDO-project voor de GGRI in heel Indonesië – ben je partij in geding. Je herdenkt je eigen werk. Je ziet de geplante kerken voor je. Je kent veel gemeenteleden, predikanten en ouderlingen. Je hebt een concrete relatie met de GGRI. Je bent direct en diepgaand betrokken bij de opbouw van & kerken. Je beleeft zelf de zwaarte van het werk en je ervaart zelf hoe afhankelijk je daarin bent van God.

Uw kerkgebouw is toch wel bij Donatus verzekerd?

100% zekerheid

Als brand-, storm- & andere

schade dreigt, is het maar het beste als uw kerkelijke eigendommen bij Donatus zijn verzekerd. Gewoon, omdat Donatus in de praktijk bewijst er te zijn wanneer Donatus het meeste nodig is! Bij calamiteiten van welke omvang en aard dan ook. Op basis van op maat gesneden voorwaarden.

50% premierestitutie

Bovendien is kiezen voor Donatus kiezen voor verantwoorde bestedingen. Jaarlijks wordt de winst van Donatus in de vorm van premierestitutie terug betaald. In de afgelopen 10 jaar bedroeg deze premierestitutie gemiddeld maar liefst 50%!

Samen sterk.

Donatus is een onderlinge

verzekeringmaatschappij. En dat betekent dat de leden samen de kracht van Donatus bepalen. Een gemeenschapsgedachte die er inmiddels toe heeft geleid, dat nu ruim 75% van alle kerkgebouwen in Nederland bij Donatus is verzekerd.

Wilt u meer weten?

Vraag dan om een persoonlijk gesprek met één van onze adviseurs. Ook als u nu nog elders bent verzekerd.

donatus

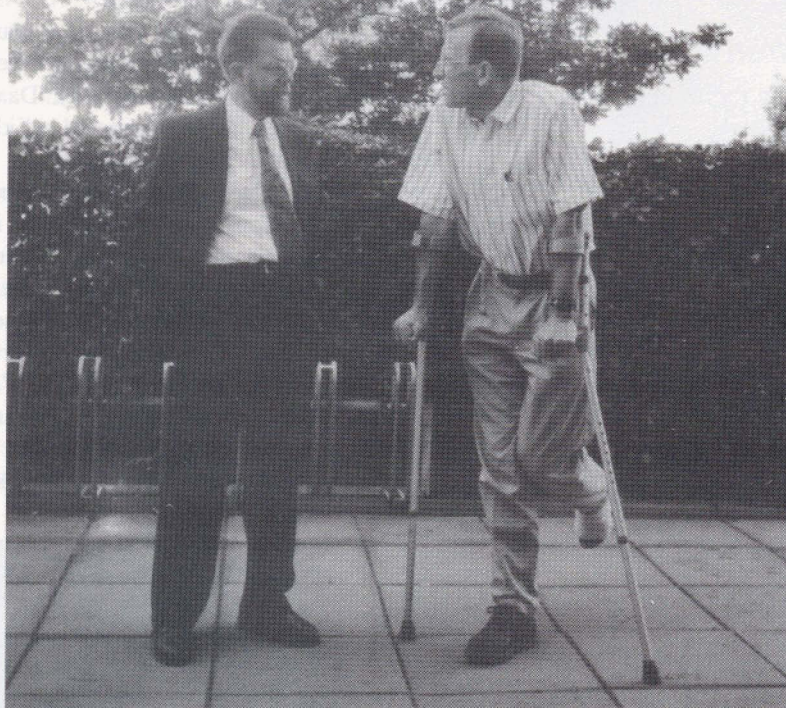
Vertrouwd verzekerd.

O.V.M. Donatus u.a., Postbus 5055, 5201 GB 's-Hertogenbosch, tel. 073-612 21 66

S Synode-impressies

Ds. K. Jonker van de Canadian Reformed Church te Winnipeg (Canada, Manitoba) moest toch in Schotland zijn voor de synode van de Free Church. Dus ook even naar Nederland, en daar een dagje informeel op bezoek in Berkel. Pleased to meet you. Ds. Oosterhuis (rechts) had een crash na een smash of een block en brak iets in zijn ondertbeen. De buitenlandse contacten liepen toch wel. Inmiddels heeft hij zich op de gezangen van de studiedeputaten eredienst geworpen. We hopen op een zachte landing

De besluiten over de buitenlandse contacten zijn voorbereid door commissie 4. Dat was goed gedaan: de tientallen voorstellen werden met in totaal één stem tegen aangenomen. Voorzitter ds. Van der Laan schreef toen in dit blad: 'mijn stapeltje is bijna op'. Dit is dus een vroege foto. Met een hoge stapel synode-acta waarin besluiten staan over 'zegenende niet-ambtsdragers'. Ds. Van der Laan heeft daar heel waf van meegemaakt en had daar zijn gedachten bij, vedelde hij. En daar hadden wij dan weer onze gedachten bij.

BENOEMING VAN DRS. A.L.TH. DE BRUIJNE

C.J. Smelik

A
aan de Broederweg

In de maand juni vond er op de Generale Synode in Berkel nog een vierde benoeming plaats, na die van de heren W.H. Rose, I.D. Haarsma en P.W. van de Kamp. Hef betreft de benoeming van drs. A.L.Th. de Bruijne als opvolger van prof. dr. J. Douma.

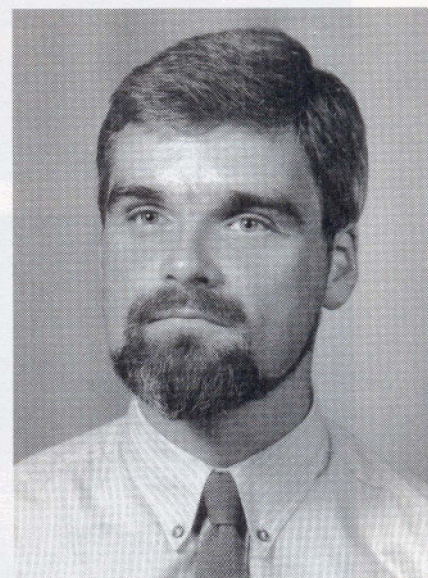
*Een 'Welkom' tot hem te richten is eigenlijk niet van toepassing. Want als lezers van **De Reformatie** kent u hem al terdege, gezien zijn bijdragen als redacteur.*

Bovendien zal hij pas volgend jaar als docent in Kampen hoeven aan te treden, omdat 1997 het jaar zal zijn waarin prof. Douma met emeritaat hoopt te gaan.

Toch willen we drs. De Bruijne en zijn komende taak alvast nader introduceren, nu de synode in Berkel hem tot deze post riep.

Dit brengt ons meteen tot de nieuwe man op deze post. Want drs. De Bruijne heeft zijn doctoraalstudie indertijd gericht op het vak Encyclopedie. Die studiekeus komt niet vaak voor in Kampen. Toch is het vak van belang voor een verantwoord opzet van heel het theologische veld van onderzoek. Daarin speelt het gereformeerd belijden een duchtig woordje mee.

Drs. De Bruijne heeft zich doen kennen, in z'n studiegang en in z'n publicaties, als een talentvolle wetenschapper, die op veel terreinen thuis is. De gereformeerde theologie heeft volop zijn belangstelling en gaat hem zeer ter harte. Wat hij als gereformeerde belijder aanvaardt, wil hij van a tot z in z'n theologisch bezig zijn betrekken.

Die post in Kampen, nu nog bekleed door prof. Douma, is ingesteld door de Generale Synode van Hoogeveen in 1969. Binnen de dogmatologische vakken was vanwege de uitgebreidheden veelomvattendheid ervan dringend een tweede man nodig (naast prof. dr. L. Doekes). Als hoofdvak werd aangewezen de Ethiek. Daarnaast ging Douma doceren de Encyclopedie en de Wijsbegeerte.

Prof. Douma heeft deze onderwijsopdracht nu al ruim 25 jaar mogen vervullen! Met name voor de Ethiek heeft hij grondlegend werk verricht. God geve dat hij z'n werk in actieve dienst kan afronden in 1997.

Maar nu dan over de opvolging. De bedoeling is dat Ethiek haar eigen, zelfstandige plaats behoudt aan de Universiteit.

Bij de snelle en ingrijpende ontwikkelingen van deze (en komende) eeuw op ethisch gebied zal de nieuwe man op deze post volop zijn aandacht mogen geven aan de principes en consequenties van een christelijk ethiek. Ethiek blijft dus een officiële leerstoel.

Maar ook de Encyclopedie zal tot het takenpakket van de nieuwe benoemde blijven behoren. Dat vak handelt over de verhouding tussen de theologische vakken onderling en de verhouding tot andere wetenschappen.

De synode riep hem nu om volgend jaar in Kampen aan te treden als Universitair Docent.

Voor hem betekent het dat hij het komende jaar zich nag enigszins kan gaan inwerken. Maar ook daarna – zeg maar: van 1997 tot 1999 –

willen curatoren voor hem wat ruimte scheppen om z'n specialistische studie en promotiestudie voort te zetten.

Eén aspect wil ik niet ongenoemd laten. Deze benoeming betekent namelijk voor de kerk in Rotterdam-Centrum dat zij wederom hun predikant moeten afstaan voor de opleiding in Kampen. Jarenlang heeft deze kerk ds. D.K. Wielenga in deeltijd afgestaan voor de zendingscolleges. Daarna zag zij prof. De Ruijter vertrekken voor de opvolging van prof. Trimp. En nu het vertrek van ds. De Bruijne. Hijzelf vindt dit voor kerkeraad en gemeente een zware factor: weer een vacature in deze bruisende stads gemeente. Senaat en curatoren in Kampen hebben zich deze moeite gerealiseerd. Ook bij de bespreking op de synode in Berkel kwam dit aspect naar voren. Maar terwille van de kerken gezamenlijk moest toch deze beslissing genomen worden. De HERE geve, dat in het komende jaar voor ds. en mevr. De Bruijne, maar ook voor de kerkeraad en de gemeente van Rotterdam-Centrum, de wegen naar de nieuwe situatie geëffend worden.

Aanroepen

De NCRV verzorgt een Theologisch Radiokergang. In haar blad *Rondom* het Woord publiceert de vereniging wat ze eerder uitzond. In het juninummer komt prof. Kuitert aan het woord:

'Wat je aan het geloof hebt? Je kunt de naam des Heren aanroepen. Iemand heeft je verteld over God en wie God is en je trapt daarin. En je zegt: nu ga ik Hem nog aanroepen ook. Dat doe je natuurlijk vooral als je met al je ellende om je nek door de polder fietst of door de straten loopt. Dit is wat ik van het geloof vind, wat ik ervan overhoud, wat ik praktiseer. Je hoopt dat je gehoord wordt. Dat geloof je en soms ook weer niet. Dan denk je: we roepen ons te barsten. Maar ik zou het niet doen als ik niet geloofde dat het gehoord werd. Het kan niet waar zijn dat het niet waar is, hoorde ik mijn uitgever eens zeggen.'

'Als je er goed over nadenkt, is dit haast al te hoog gegrepen. Ik snap niet waarom al die mensen zo aan al die dogma's vasthouden, terwijl dit eigenlijk het enige belangrijke is. Ik denk dan toch weer, voor de zoveelste keer, dat die mensen van hun geloof het vasthouden aan een leer maken en dat dat niet helpt. Uiteindelijk is die leer er om je een zoekplaatje mee te geven waarop God uitgetekend staat. Jij moet het leven in en kijken of je Hem daar ook vindt. Daar draait het toch om.'

Heeft u Hem gevonden?

'Je gelooft dat je Hem tegenkomt. Dat geloof ik bij tijden w bij tijden denk ik: ik weet het nog niet, hoor.'

G.J. van Middelkoop

M meegelezen

Heeft u bewijsmateriaal?

'Nee, dat is juist waar je geloof aan herkent. Je krijgt je gelijk nog niet. Je hebt iets van horen zeggen meegekregen. Je vertrouwt dat. Je gaat dat vertrouwen: meer en meer. Dat bevestig zich door de ervaring. Doordat je je er in je ervaringsleven wat mee opdoet, er iets aan opdoet. Doe je dat niet, dan valt het weg, zoals we nu bij veel jongeren zien.'

Het aanroepen van de naam van de HERE wordt bij Kuitert wel een erg magere zaak. Heel wat anders dan het vol vertrouwen terugvallen op de Rots der eeuwen, zoals de Bijbel dat tekent, zo vaak daarin over aanroepen wordt gesproken.

Ervaring en leer

Uit *De Wekker* van 12 juli jl. nemen we van prof. dr. W. van 't Spijker het volgende over:

De ervaring leert

De hedendaagse zucht naar ervaring is legitiem als reactie. Als verschijnsel op zichzelf genomen vertoont zij bedenkelijke trekken. Wie jaren aaneen hamert op de zuiverheid van de leer en daarbij op sommige punten extreem te werk gaat, moet weten dat hij het zaad strooit waaruit de ongelimiteerde zucht naar ervaring opkomt. Zulks leert... de ervaring zelf. Ervaring moet inhoud hebben. Zij dient gereguleerd te worden. Het gaat niet slechts om de echtheid van een ervaring, het gaat vooral ook om & vraag wát men ervaart. Daarom moet men niet alleen zeggen, dat de ervaring ons iets leert, maar te

gelijk moet men **vasthouden** dat de leer, het onderwijs, niets anders be-doelt dan in de **praktijk** getoetsten bewaarheid te worden. Bij Calvijn **komt** men slag op slag de **uitdrukking** tegen: 'De **ervaring leert**'. Er volgt **dan** een uitspraak die **berust** op algemene, **menselijke** wijsheid in het leven opgedaan. Er is zoiets als een **gezond** verstand. Er is ook zoiets als **een gezonde ervaring**. Zij gaat **vooraf** aan het **denken**. Zij is de grondslag **voor** intermenselijk verkeer. Zij maakt het mogelijk dat mensen iets gemeenschappelijks hebben. Daarin hebben wij haar te **waarderen**. Men doet tegen de **rede** **wanneer** men dit besef wegneemt. 'De ervaring leert...' Maar tegelijk is er die **andere kant**: de gezonde leer voert tot een zuivere ervaring. We mogen die **volgorde** niet loslaten.

Gezonde leer is gezondmakende leer

De **ervaring** mag **ons** nog zoveel **le-**
ren, zij **komt** van zichzelf niet tot
levendmakende kennis. Dit laatste
is een zaak van de **leer**. **Noem** het
prediking, onderwijs, verkondi-
ging. U hebt dan **stuk** voor stuk
woorden die duiden op het feit dat
wij de **grondervaring missen**. Die

wordt ons aangezegd en zij wordt
ook gewerkt door de leer. Een
zwak punt in het kerkelijke leven,
zoals het zich nu **beweegt**, is dat de
leer goeddeels is verdwenen. Er
wordt, naar het ons **voorkomt**, te
weinig **leerinhoud** meegegeven aan
het komende **geslacht**. De tijd **was**
er, dat men zei: 'Alstublieft geen
kleine **theoloogjes** maken van de
catechisanten'. Dat streven was
edel. Het resultaat **blijft** echter ma-
ger. De stevige ervaring, de schrif-
tuurlijke bevindelijkheid is gaan
ontbreken, omdat de leer werd ver-
waarloosd. Vandaar het **ongecorri-**
geerde, modern **aandoende** zoeken
naar ervaringen. **Een warm** gevoel.
Een zweem van mystieke beleving.
Een **onbestemden** niet te definië-
ren zoeken of verlangen. De grote
leegte is er, en zij vult zich met een
ervaring, ja, van **wat** eigenlijk? Zo
gebeurt het dat de correctie van de
leer niet meer mogelijk is, omdat
deze niet meer gekend wordt. Een
gevoelige **christen** zegt men! Hij
verschilt in sommige **opzichten**
niet **van** een **vrome boeddhist**. De
ervaring hebben ze gemeen. De
godsdienstpsycholoog kan **aantre-**
den. De **christentheoloog** is uitge-
praat. Slechts de leer **kan** hier uit-
komst bieden.

UIT DE KERKEN

Intrede

Mussel - Op zondag 11 augustus
jl. deed ds. A. Boersma, te Mussel
intrede in de gemeente te Schild-
wolde.

Ds. Boersma werd in het ambt be-
vestigd door ds. H.G. Gunnink te
Schildwolde.

Beide diensten vonden plaats in het
eigen **kerkgebouw** van de gemeen-
te, **Hoofdweg 32**.

Nieuw adres ds. Boersma: Hoofd-
weg 14,9626 AG Schildwolde, a
(0598) 42 26 02.

Afscheid

Urk - Op zondag 11 augustus jl.
nam ds. H. Pathuis afscheid van de
gemeente te Urk.

Ds. Pathuis **vertrekt naar Oldeho-**
ve, **alwaar** hij op 1 september a.s.
intrede hoopt te doen. De afscheids-
dienst vond plaats in de Reho-
bothkerk, **Topweg 1**.

Adreswijzigingen e.d.

Beverwijk * Scriba: J.Ph.J. Krab-
bendam, Denemarkenstraat 9,
1966 NK Heemskerk, e (0251)
23 35 52. **Preekvoorz.: M.** de Boer-
van Spil, Anna van Renesselaan
25, 1911 KP Uitgeest, a (0251)
31 16 64 (pag. 123).

De Bilt-Bilthoven * **Predikant:**
G. Hagens, 139 Limeridge Road
West, Hamilton, Ontario L9C 2V3,
Canada (tot 30-12-96) (pag. 112).

Delft * Scriba: P.H. de Jong, Ada-
ma van Schelternaplein 15,
2624 PE, a (015) 256 84 15 (pag.
134).

Deventer * **Kerkenraad:** Postbus
875, 7400 AW. Scriba: S. Kleefs-
man, Mozartstraat 136, 7391 XM
Twello, a (0571) 27 20 86. **Diacon-**

HOTEL 'DREYEROORD'
OOSTERBEEK
tel. 026-3333169

Het hotel waar mevrouw zich UIT
en meneer zich THUIS voelt
Fam. Van der Straaten

nie: J.G.Brinks, Tweede Weerds-
weg 51, 7412 WJ, a (0570)
61 17 15 (pag. 73).

Emmen * *Scriba*: G. Bournan, a
(0591) 61 46 38 (pag. 66).

Neede * *Kerkenraad*: Postbus 146,
71M AC, k.adm. H.Karssenberg,
a (0545) 29 10 23. *Scriba*:

B. Vuijk, Groenloseweg 76,
7101 AK Winterswijk. *Diaconie*:
Postbus 146, 7160 AC, R.T. Slaa,
a (0545) 29 15 97 (pag. 102).

Vrouwenpolder * *Kerkenraad*:
Postbus 18, 4353 ZG Serooskerke
(pag. 150).

Deputaten Particuliere Synode
Utrecht * *Zending*: C. Wassenburg
moet zijn: *GD. Wassenburg*. (p.
118).

Persbericht

Zondag 18 augustus 1996, Radio
5, 17.02 uur (ZvK)

Kerkdienst vanuit De Voorhof van
de Gereformeerde Kerk Vrijge-
maakt in Apeldoorn. Voorganger is
ds. H.R. v.d. Kamp. Het thema van
de dienst is 'Het heimwee van het
weggelopen kind, of: hoe kom ik
weer thuis?' n.a.v. Psalm 42. Dhr.
G.P.J. Marsman bespeelt het orgel
en er wordt gezongen uit het Gere-
formeerd Kerkboek.

Liturgie

Woord van welkom

Votum en zegengroet

Zingen: Psalm 8 : 1, 3, 4 en 5

De wet van de HERE

Zingen: Psalm 119 : 5

Gebod

Schriftlezing: Psalm 42

Zingen: Psalm 42 : 1 en 2

Prediking

Zingen: Psalm 42 : 3, 4 en 5

Gebod

Zingen: Psalm 103 : 3, 4 en 5

Zegen

De tekst van de preek is verkrijg-
baar bij Stichting ZvK, Postbus 94,
1200 AB Hilversum, onder vermeld-

ding van de datum van de dienst.
Op dit adres zijn ook geluidscasset-
tes te bestellen.

Inlichtingen bij de voorganger: ds.
H.R. v.d. Kamp, Everlaan 31,
7315 EZ Apeldoorn, a (055)
578 95 66.

P.L. Los

Van gelijke beweging als wij

– over *leren van, omgaan met en
behandelen van mensen zoals
wijzelf zijn* –

In deze uitgave, het 24e deeltje van de
serie *Pastoraal/Perspectief*, behandelt de
auteur diverse onderwerpen. De auteur,
bekend om zijn heldere en treffende toon-
zetting, belicht onder andere: hypnothera-
pie, valkuilen in de hulpverlening, intoleran-
tie en rouwverwerking.

112 pagina's, ingenaaid, £ 16,50

Ook verkrijgbaar bij de boekhandel.

OOSTERBAAN & LE COINTRE B.V.

Postbus 25, 4460 AA Goes, Telefoon 0113-215591

Datum	R/TV	Tijd	Kerk	Plaats	Predikant
18-08-96	Radio	17.00 uur	Geref. Kerk Vrijg.	Apeldoorn	ds. H.R. v.d. Kamp
25-08-96	Radio	17.00 uur	Chr. Geref Kerk	Boskoop	ds. M.J. Oosting
01-09-96	TV	11.00 uur	Chr. Geref. Kerk	Veenendaal	ds. M. Hogenbirk
22-09-96	Radio	17.00 uur	Geref. Kerk Vrijg.	Kampen	prof. dr. M. te Velde
06-10-96	TV	11.00 uur	Geref. Kerk Vrijg.	Roden	ds. O.W. Bouwsma
13-10-96	Radio	17.00 uur	Chr. Geref. Kerk	Kornhorn	ds. J. Trommel
27-10-96	Radio	17.00 uur	Geref. Kerk Vrijg.	Almere	ds. J. v. Benthem

